

Protocol

Huiselijk Geweld

en

Kindermishandeling

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Inleiding

Elke school en elke beroepskracht binnen het onderwijs, heeft de plicht om in samenspraak met de aandachtsfunctionaris, de IB-er en de directeur de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te hanteren. De meldcode heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De meldcode heeft een stappenplan. Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij/zij signaleert tot aan het moment dat hij/zij eventueel een verantwoorde beslissing neemt over het doen van een melding. Dit levert een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De meldcode kan gevonden worden via de website www.meldcode.nl (basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling).

Definitie kindermishandeling

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van het kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman 2010).

Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om huis).

De combinatie huiselijk geweld en kinderen betekent altijd kindermishandeling!

Verwijsindex

In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de aandachtsfunctionaris doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook overwegen of er een signaal afgegeven wordt in de verwijsindex. Deze verwijsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en het gezin waartoe hij behoort.

Aandachtsfunctionaris

Na invoering van de meldcode dient iedere organisatie een gecertificeerde aandachtsfunctionaris Huiselijk Geweld en Kindermishandeling te hebben. Op basisschool ..... is ..... de aandachtsfunctionaris. Bij signalen op het gebied van kindermishandeling of huiselijk geweld zal hij/zij de leerkracht ondersteunen om de stappen van de meldcode zo nauwkeurig mogelijk uit te voeren.

Stappenplan meldcode

Stap 1: In kaart brengen van signalen.

- A. De leerkracht beschrijft objectief welke signalen hij/zij waarneemt. De leerkracht trekt geen conclusies. Hij/zij noteert de signalen op een formulier (bijlage 1) dat bij elke leerkracht in de zorgmap zit. Hierbij moet ook vermeld worden als er contact is geweest met de ouders/verzorgers en wat het resultaat is van dit gesprek. Ook gegevens die de signalen weerspreken worden vastgelegd.
- B. De leerkracht gaat uit van de signalen (bijlage 2) die zij als leerkracht bij de leerling of in de interactie tussen ouder en leerling waarnemen.
- C. De leerkracht maakt onderscheid tussen feiten en signalen, om de status te vermelden van hypothesen en veronderstellingen en om de bron te vermelden als er informatie wordt vastgelegd die afkomstig is van een ander.

Stap 2: Vraag advies aan deskundige collega of aandachtsfunctionaris en zo nodig bij BJZ/AMK en/of SHG.

- D. De leerkracht bespreekt de signalen met een deskundige collega en/of de aandachtsfunctionaris. Aandachtsfunctionaris van ..... is ..... Er is geen toestemming nodig van ouders om dit intern te bespreken. Om advies van Veilig Thuis te vragen is ook geen toestemming nodig. Dit dient dan wel anoniem te gebeuren.
- E. De leerkracht vult samen met de aandachtsfunctionaris het formulier "intern overleg bij signalen kindermishandeling" in. (Bijlage 3).
N.B.: Wijzen de signalen overduidelijk op een acuut onveilige situatie, dan neemt de aandachtsfunctionaris direct contact op met Veilig Thuis en/of politie.

Stap 3: Praat met ouders en/of leerling.

- F. De leerkracht en/of aandachtsfunctionaris voeren geen gesprek met ouder en/of leerling als de veiligheid van één van eerder genoemden in het geding is. Er wordt door de school melding gedaan bij Veilig Thuis.

- G. Er volgt een gesprek met de ouders door leerkracht en aandachtsfunctionaris.

- Leg de ouder het doel uit van het gesprek.
- Beschrijf de feiten die zijn vastgelegd en de waarnemingen die zijn gedaan. (Bijlage 4)
- Nodig de ouder uit hier reactie op te geven.
- Kom pas na deze reactie tot een interpretatie van hetgeen u heeft gezien/gehoord/waargenomen.

In het geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijk genitale verminking of eer gerelateerd geweld wordt door de aandachtsfunctionaris met spoed contact opgenomen met Veilig Thuis.

De aandachtsfunctionaris vat het gesprek samen en legt dit vast in een verslag en laat dit ondertekenen door de ouder(s) en de directie. Als het vermoeden wordt weggenomen, volgen er geen stappen meer.

- Bedenk uw openingszin van te voren
- Bedenk ook wie u straks voor zich heeft
- Begin het gesprek met belangstellende vragen
- Vertel daarna het doel van het gesprek
- Spreek vanuit uzelf (ik denk ik zie)
- Maak de ouders geen verwijten
- Rond het gesprek af met een samenvatting en check of de boodschap duidelijk is
- Lees alle tips in het protocol kindermishandeling in hoofdstuk 5, pagina 23
(www.protocolkindermishandeling.nl)

Blijven de vermoedens bestaan, dan volgen de volgende stappen:

Stap 3 b: Overweeg of registratie in de verwijsindex moet worden gedaan.

Zie www.meldcode.nl (basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling).

Stap 4: Weeg aard, ernst van en risico op kindermishandeling of huiselijk geweld.

- H. De leerkracht bepaalt samen met de aandachtsfunctionaris met behulp van het formulier risicotaxatie (zie protocol kindermishandeling blz. 30 en 31, www.protocolkindermishandeling.nl) hoe ernstig de situatie is en wat er precies aan de hand is. Bij de afweging wordt de directeur geconsulteerd.

Stap 5: Beslis: Zelf hulp organiseren of melding doen bij Veilig Thuis.

- I. Zelf hulp organiseren (leerkracht en aandachtsfunctionaris): Met ouders afspraken maken. Indien ouders openstaan voor hulp aanmelden bij het CJG team binnen de eigen gemeente. Ook kan contact opgenomen met Veilig Thuis voor nader advies en verwijzing naar de juiste instantie. De leerkracht volgt de effecten van deze hulp. De leerkracht doet alsnog melding bij Veilig Thuis bij nieuwe of blijvende signalen.
- J. Melding doen (leerkracht en/of aandachtsfunctionaris): Bespreek de melding met de ouders en doe de melding bij Veilig Thuis*. Leg aan de ouders uit wat Veilig Thuis doet (www.vooreenveiligthuis.nl). Tevens wordt aangegeven dat er een signaal afgegeven wordt in de verwijsindex (<http://www.multisignaal.nl>)
- * Als het vermoeden bestaat dat een melding bij Veilig Thuis gevaar oplevert voor de cliënt of uzelf of een ander, zien wij af van een gesprek en doen wij een rechtstreekse melding. Ook zien wij af van een gesprek als wij goede redenen hebben te veronderstellen dat de cliënt daardoor het contact met ons zal verbreken.

Een melding is geen eindpunt. De leerkracht en aandachtsfunctionaris bespreken bij de melding wat hij/zij zelf nog kan doen.

Lijst van afkortingen:

AFK: aandachtsfunctionaris

AMW: algemeen maatschappelijk werk

CJG: Centrum voor Jeugd en Gezin

Belangrijke telefoonnummers:

Veilig Thuis: 0800-2000 (24/7 bereikbaar)

Politie: 112 (in geval van acute nood) of 0900-8844 (melding zonder directe spoed)

CJG: 088-0100585 (voor alle gemeenten)

BELANGRIJKE WEBSITES:

www.handelingsprotocolnh.nl

www.huiselijkgeweldkopvannoordhollandnoord.nl

www.huiselijkgeweld.nl

www.meldcode.nl

www.protocolkindermishandeling.nl

www.vooreenveiligthuis.nl (www.vtnhn.nl)

verwijsindex: <http://www.multisignaal.nl>

Op je telefoon kun je via "meldcode kindermishandeling" en dan "meldcode VWS" een app downloaden waarin de stappen beschreven staan.

Bijlage 1:

Formulier beschrijving signalen

Beschrijf de gegevens zo zorgvuldig en objectief mogelijk. Kinderen vanaf 12 jaar hebben recht op inzage en correctie van de gegevens.

Naam kind.....
Geboortedatum.....0jongen/0meisje
Burgerservicenummer.....
Deelnemers overleg.....

Analyse van de situatie:

Wat zijn de concrete signalen (van kind, ouders, omgeving) en wie signaleert dit?

.....
.....
.....

Sinds wanneer worden de signalen opgemerkt? Door wie?

.....
.....
.....

Waardoor is de zorg over deze situatie of het vermoeden van kindermishandeling ontstaan? Bij wie?

.....
.....
.....

Delen anderen deze zorg of dit vermoeden? Zo ja, wie en waardoor?

.....
.....
.....

Zijn er ook signalen van broers of zussen? Bij wie?

.....
.....
.....

Welke vragen moeten beantwoord worden:

.....
.....
.....

Hoe vaak en wanneer komen de signalen voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?

.....
.....
.....

Bijlage 2:

Signalen bij kinderen die kunnen wijzen op kindermishandeling:

Lichamelijke signalen bij kinderen tot 12 jaar:

- onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken;
- krab-, bijt- of brandwonden;
- littekens;
- slechte verzorging in kleding, hygiëne, voeding;
- onvoldoende geneeskundige of tandheeskundige zorg;
- achterstand in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief);
- psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijk, etc.);
- vermoeidheid, lusteloosheid;
- genitale of anale verwondingen;
- jeuk of infectie bij vagina of anus;
- opvallend vermageren of dikker worden;
- recidiverende urineweginfecties of problemen bij het plassen;
- niet zindelijk (vanaf 4 jaar); let op: bij een verstandelijke beperking kan de zindelijkheidsleeftijd afwijken;
- afwijkende groei- of gewichtscurve;
- kind gedijt niet goed;
- kind komt steeds bij andere artsen of ziekenhuizen;
- houterige manier van bewegen (benen, bekken "op slot");
- pijn bij lopen of zitten;
- seksueel overdraagbare aandoening;
- slaapproblemen;
- voeding- of eetproblemen.

Emoties en gedrag bij kinderen tot 12 jaar:

- extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos;
- teruggetrokken gedrag;
- in zichzelf gekeerd, depressief;
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos;
- kind is bang voor de ouder;
- plotselinge verandering in gedrag;
- veel aandacht vragen op een vreemde manier;
- niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit;
- vastklampen of veel afstand houden;
- angst of schrikreacties bij onverwacht lichamenlijk contact;
- zelfverwondend gedrag;
- overijverig;
- jong of ouwelijk gedrag;
- stelen, brandstichting, vandalisme;
- altijd waakzaam;
- (angst voor) zwangerschap;
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel;
- niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar);
- afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling);
- snel straf verwachten;
- gebruik van alcohol of drugs;
- agressieve reacties naar andere kinderen;
- geen interesse in speelgoed of spel.

-

Signalen op school:

- leerproblemen;
- taal- of spraakproblemen;
- plotselinge drastische terugval in schoolprestaties;
- faalangst;
- hoge frequentie schoolverzuim;
- altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven;
- regelmatig te laat op school komen;
- geheugen- of concentratieproblemen;
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor (de schoolprestaties van) het kind;
- angstig bij het omkleden (bij gym of schoolzwemmen);
- afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen;
- kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid;
- onverzorgd naar school;
- zonder ontbijt en/of zonder lunchpakket naar school;
- ouders nemen schooladviezen niet over;
- te hoge druk op schoolprestatie.

Signalen van ouders:

- ouder schreeuwt naar het kind of scheldt het kind uit;
- ouder troost het kind niet bij huilen;
- ouder reageert niet of nauwelijks op het kind;
- ouder komt afspraken niet na;
- ouder heeft irreële verwachtingen van het kind;
- ouder heeft zelf ervaring met geweld in het verleden;
- ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving;
- ouder weigert benodigde medische of geestelijke hulp voor het kind;
- ouder heeft psychiatrische of psychische problemen;
- ouder gedraagt zichzelf nog als kind;
- ouder heeft cognitieve beperkingen;
- ouder vertoont negatief en dwingend gedrag;
- ouder is voor een ander kind uit de ouderlijke macht ontzet;
- ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen;
- ouder heeft andere kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.

Voor andere signalen verwijzen wij naar het Protocol Kindermishandeling (blz. 14 t/m 19) (www.protocolkindermishandeling.nl)

Bijlage 3: "Formulier intern overleg bij signalen kindermishandeling".

Welke acties zijn al ondernomen? Door wie?

.....
.....
.....

Wat is er al met de ouder(s)/het kind besproken? Door wie?

.....
.....
.....

Actieplan:

Welke acties zijn er nodig? Beschrijf ook hoe, wanneer, door wie en met welk doel de acties worden ingezet.

.....
.....
.....

Terugkoppeling:

Hoe, door wie, aan wie en wanneer worden bevindingen teruggekoppeld en vastgelegd?

.....
.....
.....

Resultaten acties:

Beschrijf per actie of deze uitgevoerd is, hoe het gegaan is en wat de uitkomsten zijn. Volg het stappenplan.

.....
.....
.....

Verdere beschrijving gevolgde stappen:

.....
.....
.....
.....

Dit formulier is ingevuld door (naam en functie).....

Datum.....

Bijlage 4: Gespreksformulier:

1. Leg het doel van het gesprek uit.
2. Beschrijf de feiten die vastgelegd zijn en de waarnemingen die zijn gedaan.
3. Nodig de ouder of het kind uit hierop te reageren.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig tot een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.
5. Leg het gesprek vast in een verslag en laat dit ondertekenen door de ouders.
6. Neem altijd contact op met AMK als de situatie gevaarlijk wordt ervaren en de veiligheid van de beroepskracht of de leerling/ouder in gevaar is.